

Inovatívne environmentálne vzdelávanie ECO-COMPASS

4. MODUL

Aktívna účasť na vytváraní zelenej spoločnosti

Teoretický vzdelávací materiál pre lektorov a poradcov

Program: ERASMUS+

KA210-ADU – Malé partnerstvá v sektore vzdelávania dospelých

Číslo žiadosti: KA210-ADU-813F065C

Číslo projektu: 2021-2-SK01-KA210-ADU-000048280

Inovatívne budovanie ekologického povedomia a kultúry rozvíjaním environmentálnych zručností a formovaním postojov občanov s mentálnym postihnutím

Innovative building of ecological awareness and culture by developing environmental skills and shaping the attitudes of citizens with mental disabilities

Inovatívne environmentálne vzdelávanie ECO-COMPASS - Teoretický vzdelávací materiál pre lektorov a poradcov

Táto publikácia bola schválená konzorciom partnerov v rámci projektu Erasmus+ KA2 č. 2021-2-SK01-KA210-ADU-000048280 „Inovatívne budovanie ekologického povedomia a kultúry rozvíjaním environmentálnych zručností a formovanie postojov občanov s mentálnym postihnutím“ – ECO-COMPASS.

Hlavným cieľom projektu je podpora sociálnej inklúzie a celoživotného vzdelávania osôb s mentálnym postihnutím rozvíjaním ich environmentálnych zručností a kompetencií, formovaním ich ekologických postojov a environmentálnej zodpovednosti vzdelávaním na základe medzinárodných skúseností. Projekt kladie veľký dôraz na podporu a rozvíjanie medzinárodnej spolupráce zapojených organizácií, na vytváranie a upevňovanie partnerských sietí a na profesionalizáciu organizácií.

Inovatívne environmentálne vzdelávanie ECO-COMPASS založené na medzinárodných skúsenostiach zabezpečuje rozvoj zručností a kompetencií odborníkov a dospelých s mentálnym postihnutím v oblasti ochrany životného prostredia a formovanie ich environmentálnych postojov a environmentálnej zodpovednosti.

Koordinovaný občianskym združením Spoluprácou pre lepšiu budúcnosť - Veľký Meder, vytvorený konzorciom partnerstva ECO-COMPASS
August 2023

2021-2-SK01-KA210-ADU-000048280

Podpora Európskej komisie na výrobu tejto publikácie nepredstavuje súhlas s obsahom, ktorý odráža len názory autorov, a Komisia nemôže byť zodpovedná za prípadné použitie informácií, ktoré sú v nej obsiahnuté.

OBSAH

1. Úvod	4
2. Predstavenie 4. modulu a jeho vzdelávacie ciele	5
3. Aktívna účasť na vytváraní zelenej spoločnosti	7
3.1. Zodpovedné spotrebiteľské správanie.....	7
3.2. Zber a recyklácia odpadu.....	9
3.3. Doprava a ochrana prírody	12
3.4. Motivácia k udržateľnému životu pomocou spoločenských aktivít	15
4. Referenčné materiály / Odporúčané študijné materiály	18
5. Aktivity v prírode	19
5.1. Zodpovedné spotrebiteľské správanie.....	19
5.2. Zber a recyklácia odpadu.....	21
5.3. Doprava a ochrana prírody	23
5.4. Motivácia k udržateľnému životu pomocou spoločenských aktivít	25

1. Úvod

V súvislosti s rastúcim vplyvom človeka na životné prostredie je dnes jednou z najaktuálnejších tém problematika environmentálnej výchovy. Jej význam podčiarkuje skutočnosť, že environmentálna výchova je prierezovou témou.

Environmentálne problémy, či už lokálne alebo globálne, ovplyvňujú nás všetkých, pretože vo väčšej alebo menšej miere ich občas vedome, občas nevedome ovplyvňujeme.

Ochrana životného prostredia je dnes jedným z najdôležitejších problémov ľudstva. Jednou z kľúčových úloh pri rozvoji zručností a formovaní postojov zohráva uvedomelé a systematické celoživotné environmentálne vzdelávanie, ktorého cieľom je usmerňovať hodnotovú orientáciu ľudí a podporovať tvorivé myslenie a racionálne environmentálne povedomie.

Aké sú najúspešnejšie metódy a formy vzdelávania vhodné pre dospelých s mentálnym postihnutím v oblasti environmentálnej výchovy? Aké sú najdôležitejšie zručnosti, ktoré je potrebné rozvíjať v oblasti environmentálnej výchovy u bezprostrednej cieľovej skupiny?

Na zodpovedanie týchto otázok partneri z troch európskych krajín, Slovenska, Maďarska a Rumunska v rámci projektu ECO-COMPASS financovaného Európskou úniou vypracovali program kombinovaného vzdelávania. Jeho obsah vychádza z analýzy konkrétnych osvedčených postupov v troch partnerských krajinách a súhrnných výsledkov workshopov organizovaných za účasti odborníkov a založených na identifikovaných potrebách dospelých s mentálnym postihnutím v súvislosti s rozvojom environmentálnych zručností a kompetencií, formovaním postojov k životnému prostrediu a aplikovateľnými metódami a formami vzdelávania. Viac informácií o partnerských organizáciách zapojených do projektu nájdete na webovej stránke projektu <https://eco-compass-project.eu/home-sk.html>

Vzdelávací program pozostáva zo štyroch modulov:

1. modul - Ekologické zručnosti a kompetencie v individuálnom živote
2. modul - Význam ekologických hodnôt a postojov v rodine
3. modul - Udržateľný rozvoj na pracovisku a rovnováha medzi pracovným a súkromným životom
4. modul - Aktívna účasť na vytváraní zelenej spoločnosti

Naším cieľom je pomocou uvedených tém prispievať k formovaniu ekologického povedomia a ekologickej kultúry, k rozvoju ekologických zručností a kompetencií, k schopnosti riešiť problémy, ku kritickému mysleniu a kreativite.

Teoretický vzdelávací materiál bol pripravený pre lektorov a poradcov, pre ktorých každodennú činnosť je nevyhnutné, aby dokázali správne usmerňovať rozvoj zručností a kompetencií dospelých s mentálnym postihnutím v oblasti ochrany životného prostredia, formovania ich environmentálnych postojov a environmentálnej zodpovednosti.

2. Predstavenie 4. modulu a jeho vzdelávacie ciele

Modul „*Aktívna participácia na rozvoji zelenej spoločnosti*“ obsahuje skupinu otázok, pomocou ktorých hľadáme odpovede na to, ako môže jednotlivec zodpovedne prispieť k vytvoreniu zelenej spoločnosti. Je veľmi dôležité, aby sme členom cieľovej skupiny vysvetlili, že na tejto činnosti sa musí podieľať každý z nás. Je obzvlášť dôležité, aby sme osoby so zdravotným postihnutím presvedčili o tom, že aj oni sú aktívnymi členmi spoločnosti, a preto aj oni musia prevziať zodpovednosť za svoje správanie. Podrobné skúmanie tejto problematiky nám umožní poukázať na problémy, ktoré ohrozujú udržateľnosť rozvoja našej planéty. Členom cieľovej skupiny sa pokúsime dať zrozumiteľné odpovede na súvisiace otázky a logicky ich vysvetliť. Členov cieľovej skupiny so zdravotným postihnutím budeme viesť a argumentami presvedčať o dôležitosti ekologickej uvedomelosti a naučíme ich, ako majú byť ekologicky uvedomelí v rôznych oblastiach života. Poukážeme na nevyhnutnosť zmeny spôsobu života. Takmer vo všetkých oblastiach nášho života môžeme zmeniť svoje správanie tak, aby sme prispeli k ochrane nášho životného prostredia v záujme lepšej budúcnosti.

Uvedomelým spôsobom života šetrným k životnému prostrediu, znížením svojich potrieb, selektívnym zberom odpadu, recykláciou a využívaním ekologickej dopravy máme šancu dosiahnuť udržateľnosť nášho životného prostredia.

V téme „*Zodpovedné spotrebiteľské správanie*“ poukazujeme na to, že v súčasnej narastajúcej konzumnej spoločnosti je nevyhnutné, aby sme znížili svoju spotrebu. Predstavíme zásady premysleného nakupovania, vysvetlíme, kde sa oplatí nakupovať a aké aspekty máme zohľadňovať pri výbere produktov. Vysvetlíme, prečo je dôležité kupovať ekologické produkty, informovať sa o spôsobe výroby produktu, o prostredí, z ktorého pochádza a o technológii, ktorou sa vyrába. V tejto časti uvádzame aj informácie o princípoch premysleného nakupovania.

V rámci témy „*Zber a recyklácia odpadu*“ sa členovia cieľovej skupiny oboznámia s pravidlami separovaného zberu odpadu a jeho významom. Venujeme sa aj problematike neselektovateľného a nebezpečného odpadu, významu triedenia a recyklácie odpadu, ako aj výhodám a dôležitosti recyklácie a šetrenia surovinami a energiou.

Téma „*Doprava a ochrana prírody*“ poskytuje návod ako prispieť k ochrane životného prostredia správnymi rozhodnutiami, čiže keď pred vlastným pohodlím uprednostíme životné prostredie a ochranu prírody, napríklad sa namiesto auta rozhodneme ísť pešo, na bicykli, alebo keď si zvolíme verejnú dopravu. V tejto časti sa venujeme aj škodlivým účinkom fosílnych palív, skleníkovému efektu, klimatickým zmenám a budúcnosti nových elektrických vozidiel.

V rámci témy „*Motivácia k udržateľnému životu pomocou spoločenských aktivít*“ skúmame aktívnu účasť komunit na budovaní zelenej spoločnosti. Ochrana prírody a životného prostredia je naším spoločným záujmom, a preto sa v tejto časti venujeme otázke „zelenej

motivácie“, trom faktorom udržateľného rozvoja a úzkemu prepojeniu sociálno-ekonomického rozvoja a ochrany životného prostredia. Predstavíme významné sviatky a poukážeme na to, ako sa spoločne oslavuje „Deň Zeme“, „Deň zvierat“, „Deň vtákov a stromov“ a „Svetový deň zvierat“. Predstavíme aktivity, ktoré sa počas týchto sviatkov organizujú, ako aj to, na čo upozorňujú.

Ciele vzdelávania:

- osvojenie si šetrného prístupu k životnému prostrediu
- zvyšovanie ekologickej uvedomelosti
- rozvíjanie pocitu zodpovednosť za ochranu životného prostredia
- poskytnutie návodu pre ekologicky uvedomelý životný štýl
- osvojenie si pravidiel zodpovedného spotrebiteľského správania
- osvojenie si pravidiel selektívneho zberu odpadu
- osvojenie si foriem a významu recyklácie triedeného odpadu
- pochopenie významu výberu ekologického dopravného prostriedku
- presvedčiť o dôležitosti aktívnej účasti na spoločenských aktivitách
- poskytnúť návod na život šetrný k životnému prostrediu

3. Aktívna účasť na vytváraní zelenej spoločnosti

Jednou z najdôležitejších otázok 21. storočia je, či ľudstvo dokáže zvládnuť stále závažnejšie globálne environmentálne a sociálne problémy, a či zároveň dokáže zmeniť svoje myslenie a správanie v záujme udržateľnosti života v budúcnosti. (Imre, G. V. (2013). Sociálna participácia na lokálnych environmentálnych záležitostiach.)

3.1. Zodpovedné spotrebiteľské správanie

V súčasnosti sme svedkami obrovského nárastu spotreby. Ekonomický rozvoj však má svoje striktné vymedzené limity a obmedzenia, ktorých prekročovanie môže spôsobiť vážne problémy. Preto je dôležité správať sa ekologicky uvedomelo, čiže zmeniť spôsob života tak, aby človek pri svojich rozhodnutiach myslel aj na ochranu životného prostredia a vedome obmedzoval svoju spotrebu.

Naša súčasná situácia si vyžaduje zníženie spotreby z dôvodu environmentálnej a sociálnej udržateľnosti.

Uskutočnilo sa veľa výskumov, ktoré skúmali spotrebiteľské správanie. Spotrebiteľské správanie sa často riadi psychologickými motívmi.

Poznáme dva druhy spotreby. Prvým je funkčná spotreba a druhým symbolická spotreba.

Funkčná spotreba znamená racionálne a opodstatnené nakupovanie. V tomto prípade kupujúci nie je príliš citovo viazaný na proces nakupovania. Racionálne nakupovanie znamená nákup takých produktov, ktoré uspokojujú nevyhnutnú, racionálne odôvodniteľnú potrebu. Kupujúci v tomto prípade najčastejšie porovnáva kvalitu a cenu jednotlivých produktov a väčšinou sa snaží získať priemernú kvalitu.

Druhou formou spotreby je **symbolická spotreba**. V tomto prípade spotrebiteľ nakupuje produkty, ktoré v skutočnosti nepotrebuje, ale zážitok z nakupovania mu zlepšuje náladu. Takéto nakupovanie sa nazýva zážitkové nakupovanie.

Zodpovedná spotreba jednotlivca je dôležitým faktorom v živote spoločnosti a znamená uvedomelú a kritickú potrebu. Vychádza z dvoch predpokladov.

Zo znižovania spotreby a udržateľnosti spotreby.

Z hľadiska zodpovednej spotreby je dôležité predchádzajúce zodpovedné nakupovanie: uvedomelosť a vopred premyslené nakupovanie.

Predpokladom **menšej spotreby** je dodržiavanie nasledovných odporúčaní pre nakupovanie:

- Cieľovo orientované nakupovanie, ktorého cieľom je splniť úlohu čo najskôr. V tomto prípade sa nakupujú produkty nevyhnutné pre jednotlivca alebo rodinu.
- Inteligentné nakupovanie (smart shopping): v tomto prípade kupujúci uprednostňuje produkty s priaznivým pomerom ceny a úžitkovej hodnoty.

- Nakupovanie akciových produktov: v tomto prípade môže kupujúci nakúpiť produkty lacnejšie. Odporúča sa, aby kupujúci nenakupoval lacnejšie na úkor kvality a nekupoval nadmerné množstvo produktov.
- Neustále vyhľadávanie možnosti nákupu kvalitných produktov: kupujúci neustále sleduje dostupnosť produktov a ich cenu.
- Získanie individuálnej cenovej ponuky: v tomto prípade môže kupujúci získať zvláštnu cenovú ponuku na daný produkt.

Kritická spotreba znamená, že pri nákupe kriticky zhodnotíme kvalitu produktu a jeho cenovú primeranosť.

Udržateľnosť predpokladá environmentálnu uvedomelosť.

Udržateľný rozvoj sa dosahuje zohľadňovaním zásad ochrany životného prostredia (environmentalizmus). To znamená koordináciu ekonomickej, environmentálnej a sociálnej udržateľnosti.

Úspory elektriny, tepla, vody a palív zlepšujú kvalitu života v našom prostredí.

Je dôležité poznať ekologické podmienky výroby produktov a kupovať zdravé a kvalitné produkty.

„Zelený“ spotrebiteľ sa pred nákupom zaujíma o to, ako bol výrobok vyrobený a nakoľko bola jeho výroba šetrná k životnému prostrediu. Produkty, ktoré sú označené zelenou značkou, predstavujú záruku pre ekologické nakupovanie. Najznámejšia zelená (environmentálna) značka na produktoch je „EU - Jour Europe“ (europa-en). Na pomoc spotrebiteľom slúži zoznam „Katalóg ekologických výrobkov s environmentálnou značkou EÚ“.

Prečo kupovať „zelené“ produkty?

Tieto produkty pochádzajú z prostredia šetrného k prírode, obsahujú prírodné zložky, často sa predávajú v recyklovaných obaloch a sú označené environmentálnou značkou. Takouto značkou v textilnom priemysle je napríklad značka bio-textilu „GOTS“ (Global Organic Textile Standart) - textil vyrábaný z prírodných materiálov. Pri výrobe produktov s týmto označením sa musia dodržiavať prísne a kontrolované etické a ekologické normy a podmienky. Základnými surovinami na výrobu týchto produktov sú bio vlna, bio bavlna alebo bio ľan, ktorých výroba si vyžaduje veľkú starostlivosť. Najčastejšie sa pestovanie rastlín a chov zvierat nevyhnutných pre získanie suroviny realizuje v podmienkach ekologického poľnohospodárstva. Pri pestovaní organických rastlín sa nemôžu používať umelé hnojivá ani chemické prostriedky.

Na takto vyrobenú surovinu nadväzuje ekologické spracovanie a balenie.

Pri kúpe čistiacich prostriedkov je dôležité sledovať, či je výrobok šetrný k životnému prostrediu, keďže sa používa v kuchyni v blízkosti potravín.

Aj zákaznícka karta môže byť ekologickou kartou vyrobenou z ekologického, na 99 % biologicky rozložiteľného materiálu, čiže je kompostovateľná spolu s organickými látkami.

Bio-produkty majú o niečo vyššiu cenu, ale zaručujú dobrú kvalitu, zdravé nosenie a ochranu životného prostredia.

Hračky – zelené produkty sú vyrobené z prírodných materiálov ako drevo, súkno či pálnka.

Zhrnutie: Štyri zásady inteligentného nakupovania šetrného k životnému prostrediu:

1. Napíšte si nákupný zoznam: Zapište si len to, čo potrebujeme.

2. Nakupujte na trhu čerstvý tovar od miestnych výrobcov.

Pri premyslenom nákupe nezvažujte len to, koľko čoho nakúpíte, ale dbajte aj na to, aby výrobky pochádzali zo zdrojov šetrných k prírode.

3. Venujte pozornosť obalom.

Nakúpený tovar namiesto igelitových reklamných tašiek ukladajte do košíkov z prírodných materiálov, plátenných tašiek alebo vreciek.

4. Informujte sa o zložkách výrobkov. Konzervačné látky, zvýrazňovače chuti a farbivá predstavujú súbor nezdravých „É-čok“. Vďaka prídavným látkam sú potraviny chutnejšie a lákavejšie, ale tieto látky neprospievajú vášmu zdraviu. Vyberajte si preto produkty, ktoré obsahujú málo prídavných látok.

3.2. Zber a recyklácia odpadu

Z hľadiska ochrany životného prostredia zohráva v spoločnosti dôležitú úlohu správne triedenie a recyklácia odpadu.

Selektívny zber odpadu je základnou podmienkou ekologicky uvedomelého životného štýlu.

Selektívny zber odpadu znamená triedený zber odpadu z rôznych materiálov. V tomto prípade sa triedený odpad ukladá na príslušné určené miesto.

Cieľom selektívneho zberu odpadu je **recyklácia**.

Recyklácia materiálov vyžaduje menej energie ako ťažba, preprava a spracovanie surovín pri výrobe nových produktov. Recykláciou odpadu sa znižuje znečisťovanie pôdy a ovzdušia. Časť odpadu sa môže recyklovať na druhotné suroviny. Recyklácia je našou spoločnou úlohou, ktorou môžeme prispieť k ochrane nášho životného prostredia.

Kalendár selektívneho zberu odpadu

V každom meste alebo obci určuje termíny zberu triedeného odpadu miestna spoločnosť odpadového hospodárstva v spolupráci s miestnou samosprávou. V takýchto prípadoch sa uskutočňuje zber komunálneho odpadu z domácností.

Na triedenie rôznych odpadov sa používajú rôzne smetné nádoby označené rôznymi farbami.

Do modrého kontajnera sa zbiera papier, do žltého plasty, do zeleného sklo, do červeného kovy a do hnedého kontajnera organický odpad. V domoch so záhradami sa organický odpad kompostuje priamo v záhradách. Textil a odevy sa zbierajú v samostatných kontajneroch určených špecificky na tento účel. Elektrický (napr. pokazená práčka, chladnička) a elektronický (pokazený počítač, tlačiareň, fotoaparát) odpad sa ukladá do zberných nádob v špecializovaných predajniach. Vratné plastové fľaše a plechovky sa odovzdávajú do automatov v predajniach, a za vrátenú sumu zálohy si môžete nakúpiť v obchode.

Odpad vyžadujúci špeciálne spracovanie sa môže odvieť na zberný dvor. Sú to napr. poškodené solárne panely, svietidlá, batérie, stavebný odpad, pneumatiky, farbivá.

Do **modrých kontajnerov** sa zbiera len čistý papierový odpad.

Povolené: Do toho kontajnera sa môžu vkladať noviny, zošity, obálky, knihy, baliaci papier a kartónové škatule. Škatule a kartóny sa musia pred vložením rozobrať, aby zaberali čo najmenej miesta.

Zakázané: Do tohto kontajnera je zakázané vkladať zvyšky jedla a papiere znečistené olejmi, masťami a rozpúšťadlami, použité vreckovky, papierové obrúsky a servítky, plienky a hygienické vložky.

Plastový odpad sa zbiera do **žltých kontajnerov**.

Povolené: Do tohto kontajnera sa ukladajú PET fľaše od nealkoholických nápojov a minerálok, flakóny z domácnosti a od kozmetických výrobkov, čisté fólie a plastové tašky z domácnosti, vypláchnuté téglíky od kyslej smotany alebo jogurtu. Plastové flakóny sa musia pred vložením do zberného kontajnera stlačiť.

Zakázané: Nesmú sa vhadzovať flakóny od chemikálií, masťné flakóny alebo plastové hračky.

Nie všetky plasty sa dajú zbierať selektívne. Trojuholník uvedený na plastovom obale, čiže označenie spôsobu spracovania odpadu (PIC-kód) poskytuje v tomto smere usmernenie.

Nasledujúce druhy plastov je možné recyklovať a vkladať do žltého kontajnera:

PET: kód 1, HDPE: kód 2, LDPE: kód 4, PP: kód 5

Do **zeleného kontajnera** sa zbiera sklo. Umiestňujú sa tam farebné fľaše (od vína a piva) bez vrchnákov a uzáverov.

Povolené: Môžu sa vkladať zaváraninové poháre a sklenené fľaše.

Zakázané: Nesmú sa tam umiestňovať okenné sklá, zrkadlá, žiarovky, okuliare, sklenené fľaštičky od liekov, porcelán.

Do **červeného kontajnera** sa vkladá kovový odpad.

Povolené: Hliníkové plechovky od nápojov, plechovky od konzerv.

Zakázané: Nesmú sa sem vkladať plechovky od konzerv so zvyškami potravín.

Ostatný nie nebezpečný odpad sa zbiera do kontajnerov komunálneho odpadu.

Recyklácia

Recyklácia – znamená spracovanie selektívne zozbieraného odpadového materiálu na druhotnú surovinu vhodnú na opätovné použitie.

Anglické slovo „**recycling**“ vyjadruje presnejšie, že ide o **ekologicky uvedomelý cyklus alebo kolobeh** materiálov.

Surovina - hotový výrobok - odpad - druhotná surovina - hotový výrobok

Výhody recyklácie:

- úspora energií
- úspora surovín
- menej odpadu
- ochrana životného prostredia – menej emisií CO₂

Na výrobu papiera je potrebné vyrábať menej stromov, vďaka recyklácii kovov sa musí vyťažiť menej železnej rudy, kašmír a vlnu možno opakovane použiť. Recykláciou plastov je možné získať nový materiál na ďalšie spracovanie. Z PET fliaš sa dajú vyrábať textílie, odevy, koberce a iné výrobky.

Plast je jedným z najškodlivejších materiálov pre životné prostredie, preto sa oplatí nahradiť ho inými materiálmi šetrnými k životnému prostrediu. Plasty totiž znečisťujú prostredie už pri výrobe aj neskôr pri používaní, pričom **väčšina plastov sa nerozloží ani za 500 rokov**. Používanie plastov výrazne prispieva k zmene klímy. Najväčšou výzvou v oblasti ochrany životného prostredia sú **jednorazové plasty**.

Recycling art (recyklácia v umení) – mnohí umelci používajú vo svojej tvorbe odpad.

3.3. Doprava a ochrana prírody

Doprava výrazne poškodzuje životné prostredie. Samotné cestovanie spôsobuje 14 % celosvetových emisií.

Ako zabezpečiť udržateľnosť pomocou správnych rozhodnutí o používaní dopravy?

Emisie oxidu uhličitého môžeme znížiť, ak budeme:

- využívať verejnú dopravu,
- menej využívať leteckú dopravu,
- vždy, keď je to možné, používať bicykel alebo chodiť pešo.

Na čoraz väčšom počte miest sveta sa dnes budujú dopravné siete. Výstavbou nových ciest chceme vytvoriť spojenie s čo najväčším počtom miest a zjednodušiť dopravu. V 21. storočí

doprava produkuje veľké množstvo škodlivých látok. Väčšinou si vyberáme pohodlnejší spôsob dopravy, čo však nemá dobrý vplyv na naše prírodné prostredie. Príroda okolo nás je živý organizmus, ktorý sa musíme naučiť chrániť. Zároveň musíme naučiť aj mladú generáciu chrániť ju. Pri pohľade do budúcnosti je len málo možností, isté však je, že doba áut využívajúcich fosílnu palivá sa skončila. V budúcnosti bude v uliciach množstvo elektrických vozidiel, pretože ľudstvo sa takto snaží chrániť pred nadmerným znečistením životného prostredia a ovzdušia.

V prvom rade záleží na tom, akým dopravným prostriedkom cestujeme v našom ekosystéme. Sadnúť si do pohodlného auta je oveľa škodlivejšie ako nastúpiť do autobusu alebo iného druhu verejnej dopravy. Vyberajte si ekologický spôsob dopravy. Dôvodom toho, prečo ľudia nepoužívajú verejnú dopravu namiesto áut, je jednoducho ich pohodlie. Najviac môžeme dosiahnuť osobným príkladom. Vyberme si verejnú dopravu a buďme vzorom pre mladú generáciu a všetkých ostatných, ktorým záleží na životnom prostredí. Pohodlie je možno dôležité, ale v záujme budúcnosti ľudstva je potrebné zameniť pohodlie za prírodu. Rôzne túry a triedne výlety sa oplatí naplánovať ekologicky a čo najšetrnejšie k životnému prostrediu. Takto môžu aj mladí ľudia so zdravotným postihnutím získať aj nové skúsenosti. Nie každý z nich už cestoval vlakom či dokonca loďou, a nové cestovateľské zážitky im umožnia zmeniť svoj pohľad.

Po druhé, ochrana životného prostredia je pre našu budúcnosť nevyhnutná. Musíme chrániť životné prostredie. Životné prostredie a doprava sú úzko prepojené. V mnohých prípadoch sú prírodné oblasti ohrozené tým, že sa čoraz viac stavajú cesty. Našťastie v Európe sa v tejto veci angažuje čoraz viac skupín, ktoré sa snažia o to, aby sa zmenili trasy ciest. Prostredie je s nami zosynchronizované. Čím viac skleníkových plynov vypúšťame, tým väčšie bude globálne otepľovanie. Príroda sa snaží meniť spolu s nami. Ročné obdobia sa pomaly vytrácajú a spolu s nimi miznú z našej krajiny aj rôzne živočíšne a rastlinné druhy. Je dôležité vedieť a plánovať, čo sa stane v budúcnosti. Každý krok si treba premyslieť a naše vedomosti musíme odovzdať mladým ľuďom, aby sa z nich poučili. Rôzne dokumentárne filmy a populárno-vedecké videá sú vhodné na to, aby vzbudili pozornosť ľudí a ukázali, že náš svet a príroda sú v ohrození a treba ich chrániť. Tieto videá v mnohých prípadoch dávajú ľuďom silu a odvahu pokúsiť sa problém pochopiť a riešiť, a to nám dáva určitú nádej, že budúcnosť nie je stratená, pretože v nasledujúcej generácii je sila, ktorá môže zachrániť náš svet.

Technologický vývoj v posledných rokoch umožnil nahradiť dopravné prostriedky poháňané fosílnymi palivami. Svet postupne prechádza na elektrické dopravné prostriedky. Je to dobre viditeľné na rozšírení elektrických kolobežiek a bicyklov. Elektrické a iné vozidlá bez fosílného pohonu majú stále svoje nevýhody, ale v súčasnosti je v tejto oblasti čoraz väčšia konkurencia, a ich súčasné problémy a nedostatky sa skôr či neskôr vyriešia. Pomocou používania týchto prostriedkov môžeme vybudovať lepšiu budúcnosť, lebo sa do atmosféry dostane menej skleníkových plynov. Je to dôležité, aby sme nepoškodzovali ozónovú vrstvu.

Je dôležité, aby ľudia so zdravotným postihnutím pochopili, čo sú fosílna a obnoviteľná palivá, a prečo je pre nás dôležité využívať obnoviteľné zdroje. Od prírody stále len berieme, ale po

určítom čase si z nej už nebudeme mať čo vziať. Ľudia so zdravotným postihnutím dokážu tieto koncepcie pochopiť, najmä ak im tieto informácie poskytneme hravou formou.

Je isté, že technológie a svet sa budú ďalej vyvíjať. Ich vývoj vytvorí obrovské príležitosti ako pomôcť prírode a prehodnotiť dopravné prostriedky. Našou úlohou je viesť čo najviac ľudí k tomu, aby si uvedomovali, prečo a akým spôsobom poškodzujeme prírodu, a akými metódami by sa dalo proti tomu bojovať. Našou povinnosťou je ukázať aj ľuďom so zdravotným postihnutím, koľko škôd a ničenia sa deje vo svete, koľko problémov spôsobuje smog z áut v Číne, že už nedokážeme rozlišovať ročné obdobia, hoci v minulosti sme to vedeli. Je len v našich rukách, ako bude vyzeráť budúcnosť a aké budú dopravné prostriedky v budúcnosti.

Boj za ochranu prírody musí pokračovať. Je našou povinnosťou šíriť poznatky o tom, aké škody spôsobujú skleníkové plyny v atmosfére. Musíme ukázať, že ochrana prírody je často dôležitejšia ako naše pohodlie. Doba dopravných prostriedkov využívajúcich fosílnu palivá sa skončila a nastala doba elektrických a obnoviteľných dopravných prostriedkov.

Doprava a cestovanie šetrné k životnému prostrediu:

- Ak môžete, vyberte si **hromadnú dopravu!**
- Ak môžete, vyberte si namiesto auta **bicykel, skateboard alebo vozidlo s nízkou ekologickou stopou!**
- Ak môžete, vyskúšajte **elektrické kolobežky!** Vplyv e-kolobežiek na životné prostredie je v porovnaní s autami nízky.
- Ak sa cestovaniu autom nemôžete vyhnúť, snažte sa necestovať sami! Cestujte **spolu s príbuznými, priateľmi a kolegami**, aby sa znížila spotreba paliva na osobu.
- Ak môžete, pri kúpe nového auta si vyberte **elektromobil!** Vplyv áut jazdiacich na fosílnu palivá na životné prostredie je negatívnejší ako dopad elektromobilov!
- Ak si kupujete auto na fosílnu palivo, vyberte si **vozidlo s nízkou spotrebou!**
- **Staycation** – výraz vznikol spojením anglických slov „stay” a „vacation” a prekladá sa ako domáca dovolenka. Podstatou tohto hnutia je objavovanie vlastného prostredia v rámci domáceho cestovného ruchu.
- Objavujte radosti **domáceho cestovného ruchu!**
- Ekologická stopa našich zahraničných ciest sa dá výrazne znížiť. Ak sa do cieľa dá dostať vlakom, **cestujte vlakom!**
- Pri kúpe letenky si vyberte možnosť **zaplatiť poplatok za emisie oxidu uhličitého!** Tento poplatok sa používa na zníženie negatívneho dopadu leteckých emisií skleníkových plynov na životné prostredie!
- **Couch surfing** – je to systém, v rámci ktorého jednotlivci bezplatne sprístupnia svoje domovy cudzím osobám. Týmto spôsobom môžeme znížiť ekologickú stopu, keďže súkromné byty s nízkymi emisiami škodlivých látok takto môžu fungovať ako malé hotely. Ďalšou výhodou sú výrazné úspory a bezprostredný kontakt s miestnou kultúrou!

3.4. Motivácia k udržateľnému životu pomocou spoločenských aktivít

V súčasnosti nabera znečistenie životného prostredia obrovské rozmery v dôsledku intenzívneho využívania zdrojov energie a surovín, nezodpovedného a nehospodárneho životného štýlu, ekonomického modelu založeného na fosílnej energii, rýchlemu nárastu populácie a klimatických zmien. To všetko viedlo k environmentálnemu, sociálnemu a ekonomickému problému globálneho rozsahu.

Súčasná vážna až kritická situácia nás motivuje konať v záujme udržateľnosti. Je potrebné zmeniť myslenie ľudí a preorientovať sa na udržateľnú budúcnosť. Dôležitú úlohu v tom zohráva ekologická zodpovednosť, uvedomelosť a správanie sa v záujme života budúcich generácií.

Podpora udržateľného rozvoja a environmentálnej udržateľnosti je celospoločenskou úlohou.

Podmienkou environmentálnej udržateľnosti je energetická efektívnosť, znižovanie škodlivých emisií, čistenie vody, úspory vody, znižovanie množstva a recyklácia odpadu, hľadanie ekologických riešení a podporovanie environmentálne uvedomelého spôsobu života. Chceme uvedomelo chrániť naše životné prostredie vo všetkých oblastiach života. Takýto spôsob života nazývame „zelenou motiváciou“. Je dôležité, aby sa jednotlivci angažovali v záujme dobrej veci a zapojili sa do celospoločenských aktivít. Dobrovoľnícka činnosť a účasť na činnosti spoločenských organizácií poskytuje účastníkom možnosť naučiť sa nové veci, rozvíjať sa a získavať skúsenosti, ktoré môžu byť pre nich ďalšou motiváciou. Dôležitú úlohu v motivácii zohráva aj spoločenské uznanie a pozitívna spätná väzba. Pre našu spoločnosť je dôležité, aby si vážila aktivity občianskych dobrovoľníckych organizácií, pretože tým posilňujú angažovanosť členov organizácie.

Správanie sa každého jednotlivca ovplyvňuje jeho životné prostredie. Preto je dôležité, aby sme všetci prevzali zodpovednosť za našu planétu a za našich blízkych. Každý by mal začať žiť novým, environmentálne uvedomelým spôsobom života v súlade s vlastnými hodnotami. Dlhodobý udržateľný životný štýl nie je len o ochrane životného prostredia, ale aj o súvisiacich ekonomických a sociálnych faktoroch. Musíme teda nielen chrániť životné prostredie, ale tiež zabezpečiť, aby sme zdroje využívali udržateľným spôsobom, aby sme dokázali zabezpečiť základné potreby pre všetkých ľudí.

Účasť na spoločenských aktivitách zohráva významnú úlohu v tom, aby ľudia získali skúsenosť, že spoločne môžu úspešnejšie a s väčším pocitom zodpovednosti pracovať za spoločné ciele.

Na školách a univerzitách majú študenti veľa príležitostí zapojiť sa do spoločenských aktivít. Takýmito aktivitami môžu byť napríklad aktivity na ochranu životného prostredia, kedy sa zbierajú odpadky v okolí alebo v blízkych parkoch a lesoch. Inokedy sa zapájajú ako dobrovoľníci do sociálnych projektov a svojou prácou pomáhajú tým, ktorí to potrebujú. Dobrovoľnícka práca je pre študentov veľmi užitočná, pretože počas nej sa môžu naučiť veľa užitočných vecí a získať zručnosti a hodnoty, ktoré sa môžu neskôr uplatniť.

Na pracovisku je tiež dôležitá motivácia zamestnancov pri vytváraní dlhodobu udržateľného životného štýlu. Na pracoviskách majú ľudia možnosť osvojiť si návyky šetrné k životnému prostrediu a aktívne sa podieľať na programe udržateľnosti svojho pracoviska.

Najdôležitejšou vecou pre zvýšenie a šírenie motivácie je ukázať pozitívne príklady a poukázať na to, že prírodné prostredie, ktoré nás obklopuje, si to zaslúži a treba ho chrániť. Naším prvoradým cieľom je vytvárať dobrý vzťah medzi prírodou a mladými ľuďmi, presvedčiť ich, že každý môže urobiť niečo užitočné pre svoje životné prostredie. Je dôležité pravidelne sa zúčastňovať na aktivitách ovplyvňujúcich našu komunitu. Mladí ľudia by sa mali učiť napr. vyrobiť krmidlo pre vtáčiky. Je dôležité vysvetliť im, aké užitočné je v zime kŕmiť vtáky a že koľko ohrozených vtákov tým môžu zachrániť. Všetky dobré činy pre dobrú vec môžu znamenať veľa pri ochrane nášho životného prostredia.

Návšteva národných parkov je dôležitá. Motivuje nás chrániť životné prostredie, keďže práve zachovanie a starostlivosť o národné parky môže zachrániť malé prírodné oázy na svete, ktoré poskytujú prirodzené prostredie pre mnohé druhy rastlín a živočíchov. Je dôležité, aby ľudia navštevovali tieto chránené miesta, aby zostali v kontakte s prírodou okolo nich. Náučné chodníky, vychádzky do prírody, návštevy zoologických záhrad, botanických záhrad a arborét majú veľkú moc. Ľudia si pritom uvedomujú, aká krásna je príroda a že sa oplatí ju chrániť. Mimoriadne dobrý vplyv na ľudskú psychiku majú pravidelné prechádzky v prírode.

Naším spoločným záujmom je ochrana prírody a nášho životného prostredia.

Na ochranu našich hodnôt upozorňujeme v rámci dní ochrany životného prostredia, kedy chránime:

- geologické hodnoty
- hydrologické hodnoty
- botanické hodnoty
- zvieratá
- krajinné hodnoty
- kultúrno-historické hodnoty
- chránené územia.
-

Dni ochrany životného prostredia sa oslavujú takmer na celom svete. V týchto dňoch svet upriamuje pozornosť na ochranu životného prostredia a na to, čo všetko môžeme urobiť pre to, aby prostredie okolo nás bolo krajšie. V tieto dni oslavujú aj rôzne spoločenské organizácie rôznymi podujatiami a programami. Je dôležité osláviť tieto dni a zapojiť miestnu komunitu od detí po dospelých, od predškolákov až po seniorov, do rôznych aktivít. V týchto dňoch je dôležité vysvetliť účastníkom, prečo sa daný deň oslavuje a na čo upozorňuje. Programy by mali byť zaujímavé, pútavé a interaktívne, a mali by byť užitočné pre prírodu aj životné prostredie.

Niektoré významné dni:

6. marec	Svetový deň úspory energie
22. apríl	V Deň Zeme oslavujeme spoločné úsilie chrániť životné prostredie. V tento deň členovia občianskych organizácií vysádzajú stromy v parkoch a na námestiach.
22. marec	Svetový deň vody, ktorého cieľom je upozorniť na dôležitosť čistej vody a na ohrozenie zdrojov pitnej vody.
10. máj	Deň vtákov a stromov. Tento deň je dňom prírody a divokej zveri.
20. máj	Svetový deň včiel
5. jún	Svetový deň ochrany životného prostredia
8. jún	Svetový deň oceánov
22. september	Svetový deň bez automobilov
27. september	Svetový deň turistiky
4. október	Svetový deň zvierat. V tento deň aktivisti občianskych organizácií upozorňujú na práva a dobré životné podmienky zvierat.

Musíme urobiť všetko v záujme toho, aby sme ochránili životné prostredie v záujme budúcich generácií.

4. Referenčné materiály / Odporúčané študijné materiály

1. Colvile, R. N., Hutchinson, E. J., Mindell, J. S., & Warren, R. F. (2001). The transport sector as a source of air pollution. *Atmospheric environment*, 35(9), 1537-1565.
2. Liddle, B. (2015). Urban transport pollution: revisiting the environmental Kuznets curve. *International journal of sustainable transportation*, 9(7), 502-508.
3. Herzog, A. V., Lipman, T. E., & Kammen, D. M. (2001). Renewable energy sources. *Encyclopedia of life support systems (EOLSS). Forerunner Volume-Perspectives and overview of life support systems and sustainable development*, 76.
4. Niesten, E., & Jolink, A. (2020). Motivations for environmental alliances: Generating and internalizing environmental and knowledge value. *International Journal of Management Reviews*, 22(4), 356-377.
5. Brockhaus, S., Fawcett, S. E., Knemeyer, A. M., & Fawcett, A. M. (2017). Motivations for environmental and social consciousness: Reevaluating the sustainability-based view. *Journal of Cleaner Production*, 143, 933-947.
6. Cetin, G., & Nisanci, S. H. (2010). Enhancing students' environmental awareness. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 1830-1834.
7. Perron, G. M., Côté, R. P., & Duffy, J. F. (2006). Improving environmental awareness training in business. *Journal of Cleaner Production*, 14(6-7), 551-562.
8. Heitlinger, S. (2017). Talking Plants and a Bug Hotel: Participatory Design of ludic encounters with an urban farming community.
9. Szebenyi Péter, *Szelektív hulladékgyűjtés szabályai*, 2023.
<https://peterszebenyi.com/szelektiv-hulladekgyujtes-szabalyai/#szelektiv-hulladekgyujtes-szabalyai>
10. VG – Világgazdaság, Szerző: VG-összeállítás, 2022.03.23.
<https://www.vg.hu/zoldgazdasag/2022/03/ezt-erdemes-tudni-a-szelektiv-hulladekgyujtesrol-szabalyok-szinek-hulladeknaptar-hulladekudvarok>

5. Aktivity v prírode

5.1. Zodpovedné spotrebiteľské správanie

Aktivita č. 5.1.1.

4. MODUL

Aktívna účasť na vytváraní zelenej spoločnosti

1. TÉMA

Zodpovedné spotrebiteľské správanie

Názov aktivity

„Bio“, „Prírodná“ a „Eko“ kozmetika

Pedagogický cieľ

Ekologické myslenie a rozvoj ekologických zručností u dospelých s mentálnym postihnutím.

Cieľová skupina

Dospelí s ľahkým a stredným stupňom mentálneho postihnutia

Trvanie (v minútach)

50 minút

Prostredie

Učebňa, obchod s drogériou

Veľkosť skupiny

10-12 osôb

Metóda

Skupinová práca, riadený rozhovor

Nástroje

Fotoaparát

Opis aktivity

Úloha: Pokračovanie riadeného rozhovoru s účastníkmi cieľovej skupiny. Téma: aké vlastnosti majú produkty „Bio“, „Prírodnej“ a „Eko“ kozmetiky. Aké majú zložky, z akého prostredia pochádzajú, aký majú obal a prečo tieto produkty kupujeme. V druhej časti úlohy cieľová skupina navštívi predajňu drogérie, v ktorej bude vyhľadávať produkty s týmto označením a podľa možnosti si produkty s týmto označením aj odfotí a oboznámi sa s ich zložením.

Text inštrukcií pre účastníkov vzdelávania

Pokyny pre účastníkov: Odporúčame vopred sa informovať na internete o vlastnostiach a zložení kozmetických výrobkov.

Zhrnutie – sebareflexia pre účastníkov vzdelávania

Členovia cieľovej skupiny sa oboznámi s prírodnou kozmetikou na trhu. Naučia sa, ako pri nakupovaní uplatňovať hľadiská zdravia a environmentálnej uvedomelosti.

Aktivita č. 5.1.2.

4. MODUL	Aktívna účasť na vytváraní zelenej spoločnosti
1. TÉMA	Zodpovedné spotrebiteľské správanie
Názov aktivity	„Bio“, „Prírodné“ a „Eko“ produkty v potravinách
Pedagogický cieľ	Ekologické myslenie a rozvoj environmentálnych zručností u dospelých s mentálnym postihnutím.
Cieľová skupina	Dospelí s ľahkým a stredným stupňom mentálneho postihnutia
Trvanie (v minútach)	50 minút
Prostredie	Učebňa, obchod s potravinami
Veľkosť skupiny	10-12 osôb
Metóda	Skupinová práca, riadený rozhovor
Nástroje	Fotoaparát
Opis aktivity	

Úloha: Pokračovanie riadeného rozhovoru s účastníkmi cieľovej skupiny. Téma: aké vlastnosti majú produkty „Bio“, „Prírodných“ a „Eko“ potravín. Aké majú zložky, z akého prostredia pochádzajú, aký majú obal a prečo tieto produkty kupujeme. V druhej časti úlohy cieľová skupina navštívi predajňu potravín, v ktorej bude vyhľadávať produkty s týmto označením a podľa možnosti si produkty s týmto označením aj odfoti a oboznámi sa s ich zložením.

Text inštrukcií pre účastníkov vzdelávania

Pokyny pre účastníkov: Odporúčame vopred sa informovať na internete o vlastnostiach a zložení potravinových výrobkov.

Zhrnutie – sebareflexia pre účastníkov vzdelávania

Členovia cieľovej skupiny sa oboznámia so zložením potravinových produktov na trhu. Naučia sa, ako pri nakupovaní potravín uplatňovať hľadiská zdravia a environmentálnej uvedomelosti.

5.2. Zber a recyklácia odpadu

Aktivita č. 5.2.1.

4. MODUL	Aktívna účasť na vytváraní zelenej spoločnosti
2. TÉMA	Zber a recyklácia odpadu
Názov aktivity	Selektívny zber odpadov
Pedagogický cieľ	Osvojiť si pravidlá selektívneho zberu odpadu.
Cieľová skupina	Dospelí s ľahkým a stredným stupňom mentálneho postihnutia
Trvanie (v minútach)	180 minút
Prostredie	Učebňa, les (park, záhrada)
Veľkosť skupiny	10-12 osôb
Metóda	Skupinová práca, riadený rozhovor
Nástroje	Vrecia na zber odpadu - označené modrou, žltou, zelenou, červenou a hnedou farbou
Opis aktivity	

Úloha: Pokračovanie riadeného rozhovoru s účastníkmi cieľovej skupiny. Téma: význam triedeného zberu odpadu, jeho pravidlá a praktické vykonávanie, používanie smetných nádob rôznych farieb, význam kompostovania, nebezpečný odpad, recyklácia.

V druhej časti úlohy sa cieľová skupina vyberie na výlet do blízkeho lesa, parku alebo záhrady. Každý si so sebou vezme potraviny, ktoré tam skonzumuje (môže sa realizovať aj formou pikniku). Keď účastníci skonzumujú svoje potraviny (v rámci pikniku), každý vloží odpad do zberného vreca na odpad označeného príslušnou farbou a svoj výber odôvodní.

Text inštrukcií pre účastníkov vzdelávania

Pokyny pre účastníkov: Odporúča sa priniesť si čo najrôznejšie potraviny.

Zhrnutie – sebareflexia pre účastníkov vzdelávania

Zhrnutie, získané poznatky: Členovia skupiny si v praxi vyskúšajú pravidlá selektívneho zberu odpadu v prírodnom prostredí. Svoje vedomosti si overia v praxi.

Aktivita č. 5.2.2.

4. MODUL	Aktívna účasť na vytváraní zelenej spoločnosti
2. TÉMA	Zber a recyklácia odpadu
Názov aktivity	Praktické používanie automatu na zber odpadu
Pedagogický cieľ	Rozvoj praktických zručností pri spracovaní odpadov.
Cieľová skupina	Dospelí s ľahkým a stredným stupňom mentálneho postihnutia
Trvanie (v minútach)	90 minút
Prostredie	Miestny supermarket
Veľkosť skupiny	10-12 osôb
Metóda	Skupinová práca, zážitkové vzdelávanie
Nástroje Opis aktivity	PET fľaše a plechové škatule určené na recykláciu

Úloha: Úlohou účastníkov je priniesť si z domu zozbierané PET fľaše a plechové škatule určené na recykláciu. Potom cieľová skupina v sprievode svojich školiteľov navštívi miestny supermarket, kde je umiestnený automat na zber odpadu. Členovia cieľovej skupiny sa podrobne oboznámia s pravidlami používania automatu na odpad. Potom vložia PET fľaše a plechovky, ktoré si priniesli, do automatu. Za vrátenú sumu si môžu v supermarkete nakúpiť. Môžu sa tak presvedčiť o tom, že sa oplatí odpad správne selektovať a recyklovať.

Text inštrukcií pre účastníkov vzdelávania

Pokyny pre účastníkov: Odporúča sa účastníkov včas upozorniť na to, aby si doma odkladali PET fľaše a plechovky.

Zhrnutie – sebareflexia pre účastníkov vzdelávania

Zhrnutie, získané poznatky: Rozvoj praktických zručností ľudí so zdravotným postihnutím pri výchove k ekologicky uvedomelému spôsobu života.

5.3. Doprava a ochrana prírody

Aktivita č. 5.3.1.

4. MODUL	Aktívna účasť na vytváraní zelenej spoločnosti
3. TÉMA	Doprava a ochrana prírody
Názov aktivity	Skupinové využívanie hromadnej dopravy
Pedagogický cieľ	Ekologické myslenie a rozvoj ekologických zručností u dospelých s mentálnym postihnutím.
Cieľová skupina	Dospelí s ľahkým a stredným stupňom mentálneho postihnutia
Trvanie (v minútach)	240 minút
Prostredie	Prostriedok hromadnej dopravy, stanica/zastávka
Veľkosť skupiny	2-10 osôb
Metóda	Diskusia, získavanie informácií, praktická ukážka
Nástroje	Prostriedky hromadnej dopravy: vlak, autobus, električka
Opis aktivity	

Členovia cieľovej skupiny pocestujú prostriedkom hromadnej dopravy na kultúrne podujatie. V prvej časti úlohy si zopakujú ekologické výhody verejnej dopravy. Naplánujú si cestu. Zistia si informácie o odchode a príchode, o používaní zvýhodnených preukazov a o cenách lístkov. V druhej časti úlohy úlohu zrealizujú. Pod dohľadom školiteľa si každý zakúpi lístok na dopravný prostriedok. Skupina spoločne odcestuje na kultúrne podujatie.

Text inštrukcií pre účastníkov vzdelávania

Pokyny pre účastníkov: Odporúča sa informovať sa vopred na internete alebo osobne o cestovných poriadkoch, zľavách a cenách cestovných lístkov.

Zhrnutie – sebareflexia pre účastníkov vzdelávania

1. Čo som sa naučil/-a počas štúdia tohto modulu? / Aké poznatky som získal/-a v oblasti ochrany životného prostredia?
2. Ktoré z nich budem uplatňovať vo svojom živote?
3. Aký vplyv majú získané vedomosti na môj súčasný a budúci ekologický spôsob života?
4. Aký krok môžem urobiť zajtra na základe získaných vedomostí a praktických zručností v tejto aktivite?

Aktivita č. 5.3.2.

4. MODUL

Aktívna účasť na vytváraní zelenej spoločnosti

3. TÉMA

Doprava a ochrana prírody

Názov aktivity

„Môj“ dopravný prostriedok – doprava bez áut
(22. september – Svetový deň bez áut)

Pedagogický cieľ

Ekologické myslenie a rozvoj ekologických zručností u dospelých s mentálnym postihnutím.

Cieľová skupina

Dospelí s ľahkým a stredným stupňom mentálneho postihnutia

Trvanie (v minútach)

90 minút

Prostredie

Dvor, cyklotrasa

Veľkosť skupiny

2-10 osôb

Metóda

Diskusia, pozorovanie a názorná ukážka na základe spoločnej práce žiakov a učiteľa

Nástroje

„Môj“ dopravný prostriedok: bicykel, kolobežka, elektrická kolobežka, invalidný vozík, skateboard, kolieskové korčule, palice pre nórsku chôdzu

Opis aktivity

Každý účastník predstaví svoj dopravný prostriedok, jeho používanie a údržbu. Charakterizuje výhody a možné nevýhody spojené s jeho používaním. Čo sa považuje za ekologickú dopravu? Účastníci sa oboznámia s rôznymi dopravnými prostriedkami a vzájomne si ich vyskúšajú. Zopakujú si pravidlá bezpečnej premávky. Potom sa spoločne vyberieme na túru, pričom účastníci budú sledovať svoje schopnosti a zručnosti pri používaní svojich dopravných prostriedkov. Aktivita posilní sociálnu súdržnosť a spolupatričnosť skupiny.

Text inštrukcií pre účastníkov vzdelávania

Predstavte nám, aký dopravný prostriedok používate. Povedzte nám, akú údržbu vyžaduje váš dopravný prostriedok. Ovplyvňuje počasie jeho používanie? Jazdite bezpečne. Venujte pozornosť svojim rovesníkom. Jazdite rozvážne a bezpečne. Pozorujte prírodné prostredie.

Zhrnutie – sebareflexia pre účastníkov vzdelávania

1. Čo som sa naučil/-a počas štúdia tohto modulu? / Aké poznatky som získal/-a v oblasti ochrany životného prostredia?
2. Ktoré z nich budem uplatňovať vo svojom živote?
3. Aký vplyv majú získané vedomosti na môj súčasný a budúci ekologický spôsob života?
4. Aký krok môžem urobiť zajtra na základe získaných vedomostí a praktických zručností v tejto aktivite?

5.4. Motivácia k udržateľnému životu pomocou spoločenských aktivít

Aktivita č. 5.4.1.

4. MODUL	Aktívna účasť na vytváraní zelenej spoločnosti
4. TÉMA	Motivácia k udržateľnému životu pomocou spoločenských aktivít
Názov aktivity	Tvorba plagátov k „Svetovému dňu včiel“
Pedagogický cieľ	Ekologické myslenie a rozvoj ekologických zručností u dospelých s mentálnym postihnutím.
Cieľová skupina	Dospelí s ľahkým a stredným stupňom mentálneho postihnutia
Trvanie (v minútach)	120 minút
Prostredie	Učebňa, záhrady, parky, dvory
Veľkosť skupiny	10-12 osôb
Metóda	Skupinová práca, riadený rozhovor, tvorivá činnosť
Nástroje	Kresliace potreby, výkres veľkosti plagátu – A3.
Opis aktivity	

Úloha: Riadený rozhovor s účastníkmi cieľovej skupiny. Téma: 20. máj - „Svetový deň včiel.“ Diskusia o úlohe užitočného hmyzu a včiel pri opeľovaní. Prečo je dôležité opeľovať rastliny, aké sú včelie „pasienky“, aké stromy a medonosné kvety lákajú včely, prečo sú dnes včely ohrozeným hmyzom, na čo upozorňuje Svetový deň včiel. V druhej časti úlohy členovia cieľovej skupiny spoločne pripravia plagát k tomuto významnému dňu.

Text inštrukcií pre účastníkov vzdelávania

Pokyny pre účastníkov: Odporúčame vopred sa informovať na internete o druhoch medonosných kvetov a stromov. Aké ekologické prostredie môže byť priaznivé a lákavé pre užitočný hmyz.

Zhrnutie – sebareflexia pre účastníkov vzdelávania

Členovia cieľovej skupiny získajú vedomosti o význame opeľovania rastlín. Naučia sa, aké dôležité je dnes vytvárať a udržiavať prostredie priateľské k prírode. Naučia sa, ktoré medonosné kvety a stromy je vhodné vysádzať v záhradách, parkoch a dvoroch, aby prilákali včely a užitočný hmyz. Opeľené rastliny prinášajú plody.

Aktivita č. 5.4.2.

4. MODUL	Aktívna účasť na vytváraní zelenej spoločnosti
4. TÉMA	Motivácia k udržateľnému životu pomocou spoločenských aktivít
Názov aktivity	Výroba krmidla pre vtáky z nerecyklovateľných materiálov
Pedagogický cieľ	Ekologické myslenie a rozvoj ekologických zručností u dospelých s mentálnym postihnutím.
Cieľová skupina	Dospelí s ľahkým a stredným stupňom mentálneho postihnutia
Trvanie (v minútach)	60 minút
Prostredie	Záhrada, dvor, zelené prostredie
Veľkosť skupiny	6-10 osôb
Metóda	Praktická realizácia založená na spoločnej práci žiakov a učiteľa s diskusiou a názornou ukážkou.
Nástroje	Nerecyklovateľná fľaša/nádoba, pomôcky na kreslenie, nožnice, nožík, lepidlo, farba, krmivo pre vtáky.
Opis aktivity	

Krmidlá pre vtáky bývajú vyrobené z dreva, no v mnohých prípadoch sa tým narobí viac škody ako osohu. Často sa viac oplatí použiť materiály, napríklad fľaše, ktoré sa nedajú recyklovať, aby sa nemuseli vyrábať stromy, pričom tá fľaša bude určitým spôsobom recyklovaná. Aktivita by sa mala vykonávať v skupine. Pomocou nožníc a lepidla vyrobíme z nerecyklovateľných nádob alebo fliaš rôzne formy, do ktorých sa dá ľahko nasypať krmivo pre vtáky. Krmivo poskytne potravu pre vtáky. Ak je krmidlo väčšie, môže poslúžiť aj ako úkryt pre vtáctvo. Mladí ľudia s mentálnym postihnutím môžu krmidlá vyfarbiť alebo kreatívne „zariadiť“.

Text inštrukcií pre účastníkov vzdelávania

Vyrobte si krmidlo pre vtáky z nerecyklovateľných materiálov. Kreatívne ho vyzdobte podľa vlastnej fantázie. Vložte do neho krmivo pre vtáky. Zaveďte ho na strom. Sledujte ho počas celej zimy a dbajte o to, aby v ňom vždy bol dostatok krmiva.

Zhrnutie – sebareflexia pre účastníkov vzdelávania

1. Čo som sa naučil/-a počas štúdia tohto modulu? / Aké poznatky som získal/-a v oblasti ochrany životného prostredia?
2. Ktoré z nich budem uplatňovať vo svojom živote?
3. Aký vplyv majú získané vedomosti na môj súčasný a budúci ekologický spôsob života?
4. Aký krok môžem urobiť zajtra na základe získaných vedomostí a praktických zručností v tejto aktivite?

Koordinátor

<http://ozbuducnost.sk/>

Partneri

<https://www.humanprofess.hu/>

<https://www.facebook.com/iriszhaz>

<https://eco-compass-project.eu/>

